

REZYUME. Maqolada qoraqalpaq mumtoz shoirlari asarlari tilida qo'llanilgan etnotoponimlar o'rganilgan. Etnotoponimlar urug', qabila, xalq, millat nomlari asosida shakllangan geografik obyektlarning nomlarini bildirib, ularning nomlanish sabablari aniqlangan. Shu etnotoponimlarning hozir ham qo'llaniladigan yoki qo'llanilmaydigan turlari XIX asr shoirlari asarlari misolida tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются этнотопонимы, используемые в произведениях каракалпакских классических поэтов. Этнотопонимы обозначают названия географических объектов, образованных на основе названий родов, племен, народов и наций, и выяснены причины их наименования. Типы этих этнотопонимов, которые до сих пор используются или не используются, были проанализированы на примере произведений поэтов XIX века.

SUMMARY. This article examines the ethnotoponyms used in the works of Karakalpak classical poets. Ethnotoponyms denote the names of geographical objects formed on the basis of the names of clans, tribes, peoples, and nations, and the reasons for their naming have been clarified. The currently used or unused types of these ethnotoponyms have been analyzed through the works of 19th-century poets.

INGLIS HÁM QARAQALPAQ TILLERINDEGI SANLÍ BIRLIKLERDÍŇ LEKSIKA-SEMANTIKALÍQ AYÍRMASHÍLÍQLARÍ HÁM KÓRKEM TEKSTLERDEGI KOGNITIV-FUNKCIONAL ROLI

A.M.Aimuxammetova – *tayanish doktorant*

Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Tayanch so'zlar: son birliklar, leksik semantika, bilish, frazeologiya, maqollar, tilshunoslik, ingliz tili, qoraqalpaq tili.

Ключевые слова: числовые единицы, лексико-семантика, когнитивность, фразеология, пословицы, лингвокультурология, английский язык, каракалпакский язык.

Key words: numeral units, lexico-semantics, cognitive, phraseology, proverbs, cultural linguistics, English, Karakalpak.

Kirisiw. Inglis hám qaraqalpaq tillerinde san birlikleri aralaspa túrge emes, al mánili sóz túrine kiredi. Olar tek ǵana sanaw quralı bolıp qalmastan, al sózge qosımsha semantikalıq júk, simvolikalıq hám mádeniy mánis te beredi. San birlikleri til biliminde tek matematikalıq túsinikti emes, al xalıqtıń mádeniy miyrası, dúnyaqarası hám kognitivlik tájiriyesin kórsetiwshi qural sıpatında da úyreniledi. Sonlıqtan, olar til mádeniyatın saqlaw hám rawajlandırıwda áhmiyetli ornı iyeleydi [1; 2].

Adebiyatlar analizi hám metodologiya. Izertlewde A.A.Potebnyanın “Слово и миф” [4] atlı ilimiy jumısında til hám mif teoriiyası sanlardı xalıq dúnyaqarasınıń modelinde áhmiyetli belgi retinde qaraydı. Dubinkinaniń “Имя числительное в английском и туркменском языках” [6] atlı ilimiy miynetinde bolsa ingliz hám túrkmen tillerindegi san birlikleri boyınsha kontrastiv analizi grammatikalıq, semantikalıq hám frazeologiyalıq funkciyalarga toqtıladı. L.Bulinina hám Nouwen “Numeral semantics” [3] atlı ilimiy jumısında san semantikasi boyınsha lingvistikalıq izertlewler islep, kontekstke baylanışlı mánilik ayırmashılıqlardı kórsetedi. Bul ádebiyatlar maqalaga tiykar bolǵan kognitiv hám lingvo-mádeniy jantasıwǵa teoriyalıq negiz berdi.

Bul maqalada ingliz hám qaraqalpaq tillerinde sanlı birliklerden paydalanılǵan ertekler, naqıl-maqallar hám timsallardaǵı ǵapler analitikalıq kózqarastan qarap shıǵıladı. Maqalada san birlikleriniń til qollanıwındaǵı leksika-semantikalıq ayırmashılıqları, ekspressivlik funkciyası, mádeniy-burmalawshı funkciyası salıstırmalı talqılanadı. Izertlew jumısına kognitiv-lingvistikalıq hám lingvo-mádeniy jantasıw qollanıw, misallar keltirilip, tillik ortaǵ ózgeshelikleri hám ayırmashılıqları anıq kórsetiledi.

Izertlewge material retinde ingliz tiliniń frazeologiyası, paremiologiyası, kórkem tekstler korpusı hám qaraqalpaq tili, folkları hám ádebiyatı materialları, atap aytqanda, naqıl-maqallar, ayımlar hám turaqlı sóz dizbekleri paydalanıldı. Jumısta salıstırmalı-tipologiyalıq, semantikalıq tallaw hám kognitivlik-lingvistikalıq qatnas jasaw usılları qollanıldı. Maqalada san birlikleriniń semantikalıq mánisi hám mádeniy xızmeti kognitivlik talqılanıp, frazeologizmler hám metafora qatlamın tallaw usılı paydalanıldı.

Nátiyjeler. Salıstırmalı talqılaw nátiyjeleri sonı kórsetedi, ingliz hám qaraqalpaq tillerinde «bir» san birliǵi hár bir tilge tán bolǵan túrli mánislik júklemelerge iye.

Inglis tilinde «bir» kóp jaǵdaylarda tek ayırıwshı, jekelik mánisin beredi, onda jetiklik yamasa tolıqlıq túsiniǵı sáwlelendirilmeydi. Misalı, «One man no man» («Bir adam – adam emes»), «One fool makes a hundred» («Bir aqmaq júzine jol ashadı») sıyaqlı maqallarda «bir» jeke adamnıń imkaniyatsızlıǵı yamasa kúshsizliǵın ańlatadı.

Qaraqalpaq tilinde bolsa «bir» sanı kóbirek doslıq, birlik hám awızbirshilik belgisi sıpatında qollanıladı. Misalı, «Awıl basqa bolsa da tilek bir», «Barmaq basqa bolsa da bilek bir», «Kóp awız bir bolsa, bir awız joq bolar» sıyaqlı maqallar «bir» arqalı jámáátshilik hám óz ara járdem pikirini ańlatadı. «Tilek bir», «Bilek bir», «Awız bir» sıyaqlı birikpeler bolsa teńlik hám birlikke nusqaydı.

Solay etip, ingliz tilinde «bir» tiykarınan jekelik, jetispewshilik hám jalǵızlıq mánisin ańlatsa, qaraqalpaq tilinde kerisinshe – toparlasıw, awızbirshilik hám birlik pikirini bildiredi.

Potebnyanın ilimiy miynetinde aytıwınsha, sanlar xalıq pikirlewiniń dáslepki dúnya modeli bolıp, olar arqalı waqıyalıq tártipke salınadı, toparlarǵa bólinedi hám bahalanadı. Onıń pikirinshe, mifologiya tildegi semantikalıq evolyuciyanıń dáslepki basqısı esaplanadı, al sanlar bolsa bul processtıń tiykarǵı semantikalıq oraylarınan biri bolıp tabıladı. Sonlıqtan, sanlardıń til sistemasındaǵı nıshanlıq mánileri hám mazmunı tek ǵana lingvistikalıq birlik sıpatında emes, al psixomental hám mádeniy táreplerde de joqarı áhmiyetke iye [4:512].

Qıtay hám rus til biliminde alıp barılǵan salıstırmalı izertlewler, atap aytqanda Jin Haifen [5:54] tárepinen tayarlanǵan izertlewlerde bolsa sanlardıń morfologiyalıq, sintaksislik hám lingvodidaktikalıq funkciyaları tereń úyrenilgen. Izertlewde sanlar qıtay hám rus tillerinde qanday grammatikalıq toparlarǵa tiyisiligi, olardıń ǵaptegi ornı hám jasalıw mexanizmleri analiz etiledi. Ásirese, sanlardıń determinativlik, tártipti belgilew, ulıwmalastırıw, shártlilik hám anıqsızlıq sıyaqlı sintaksislik funkciyaları oqıw procesinde qanday kórinetuǵınlıǵı analiz etilgen. Avtor olardıń bilimlendiriwge tiyisli materiallarǵa integraciyalasıwı, oqıtıwshınıń túsindirme beriw usılı, shınıǵıw hám tapsırmalarda qollanıwı sıyaqlı metodikalıq mashqalalardı anıqlaǵan hám olardı sheshiw boyınsha metodikalıq usınıslar islep shıqqan. Atap aytqanda, bul san birlikleriniń til úyreniwde tek ǵana lingvistikalıq sıpatınan emes, al mádeniy kontekstte de zárúrli rol oynawı aytıladı.

A.O.Dubinkinanıń magistrlik dissertaciyası inglis hám türkmen tillerindegi sanlardıń grammatikalıq hám semantikalıq ózgesheliklerin salıstırmalı analizlewge baǵışlanǵan bolıp, izertlew inglis tilinde numerativ birliklerdiń dúzilisi hám funkciyası haqqında tereń túsiniń beredi [6]. Avtor inglis tilindegi sanlardı eki tiykarǵı túrge bóledi: kardinal (muǵdar sanlar) hám ordinal (tártip sanlar). Hár bir topar morfologiyalıq jasalıwı, determinaciya dárejesi hám gáptegi sintaksislik roli boyınsha úyrenilgen. Mısalı:

three books (muǵdar sanı) – zatlar sanın kórsetedi;

the third student (tártip sanı) – tártip hám ierarxiyanı ańlatadı.

A.Dubinkina sanlardıń ózinen keyin kelgen at sóz benen qalay baylanısta bolatuǵının, usı múnásibet penen artikl, predlog, birlik-kópiklik forması hám anıqlıq kategoriyaları menen baylanıslı táreplerin tolıq jarıtadı [6].

Izertlewde türkmen tili menen salıstırmalı tallaw tiykarında sanlar kategoriyasınıń ózine tán tárepleri anıqlanǵan. Atap aytqanda, inglis tilinde analitikalıq jasalıw hám sintaksislik gárezsizlik dárejesi joqarı ekenligi, al türkmen tilinde mánis kóbirek affiksál sistema arqalı ańlatılatuǵın atap ótilgen. Bul jaǵday morfologiyalıq sistemaniń izbe-izligi hám sanlardıń gárezsiz birlik sıpatında qollanıwı múmkinshiliklerin kórsetedi.

Avtordıń áhmiyetli juwmaqlarınıń biri – sanlardıń frazeologiyalıq hám paremiologiyalıq birliklerde tutqan ornı bolıp tabıladı. Mısalı, ol tómendegi sóz dizbeklerin tallaydı [6:64]:

at sixes and sevens – tártipsizlik jaǵdayı;

two is company, three's a crowd – jámiyetlik qatnasıqlarǵa baha;

once in a blue moon – júdá siyrek yamasa ǵáyrıtábiyiy jaǵday.

Bul birikpelerde sanlar ápiwayı sanaq quralı bolıwdan shıǵıp, mádeniy semantika, nıshanlı ańlatpa hám konnotaciyalıq iye mánige iye boladı. Solay etip, avtor sanlardıń inglis tilinde tek grammatikalıq emes, al psixosemantikalıq hám lingvomádeniy birlik sıpatında da aktiv qollanılatuǵının tiykarlay beredi.

Qızıqlı tárepi sonda, xalıq naqıllarında sanlardıń qollanıwı – bul sanlardıń jámiyettegi qádiriyatlar, sociallıq tájiriye hám etikalıq normalar menen qanday uyqaslasqanın kórsetedi. Inglis naqıllar mısasında bul sanlar simvolıq hám didaktikalıq mazmunǵa iye bolıp, olardı qaraqalpaq naqılları menen salıstırıw da úlken ilimiy qızıǵıwshılıq oyatadı. Mısalı, “One fool makes a hundred” (Bir aqmaq júzlegen aqmaq jetistiredi) sıyaqlı sóz dizbekler, qaraqalpaq tilindegi “bir jamannıń qırıq ayası boladı, bir bolmasa biri tiyedi” mazmunındaǵı naqıl menen mánı tárepten jaqınlasadı. Sonıń menen birge, “Two heads are better than one” degen sóz dizbegi qaraqalpaq tilindegi “Bir bastan eki bas artıq” yaqı “Kópker kórip, kewil birge dúzetedi” naqılına semantikalıq jáne sociallıq tárepten sáykes keledi. Bul sıyaqlı salıstırıwlar arqalı sanlardıń mádeniy semiosfera sheńberindegi funkciyaları, olarda sáwlelengen milliy kózqaraslar, qádiriyatlar sisteması hám etikalıq principlerdi jarıtıw imkaniyatın beredi.

Ádebiyatlar

1. Aimuhammetova A. The use of numerative units in English and Karakalpak languages in world view of paremiological units // EJAR. 2024. №11.
2. Abdusalomova M. Linguo-cultural analysis of number component phraseological units in the formation of linguistic world picture. // Filologiya masalaları (magistratura). 2025. T. 1. № M2. – P. 86-95.
3. Bylinina L., Nouwen R. Numeral semantics. // Language and Linguistics Compass. 22 June, 2020.
4. Потебня А.А. Слово и миф. – Москва: «Правда», 1989. – С. 512.
5. Цзинь Хайфэн. Категория количества в русском и китайском языках. – Челябинск: ЮУрГУ, 2016. – С. 54.
6. Дубинкина А.О. Имя числительное в английском и туркменском языках: магистерская диссертация. – Витебск: ВГУ имени П.М.Машерова. 2018. – С. 64.

Numerativ birlikler, ásirese, mifologiyalıq dúnyaǵa kózqarasta, xalıq awızeki dóretpelerinde, isenimlerde zárúrlı simvolıq áhmiyetke iye. Sanlar áyyemgi dáwirlerden sakral semantikaǵa iye bolıp, olar iláhiy qúdrat, tártip, teń salmaqılıq hám kosmik cikl belgisi retinde ayılǵan. Sol sebepli, túrkiy xalıqlar, atap aytqanda, qaraqalpaq, qazaq, ózbek, turkmen hám basqa Oraylıq Aziya xalıqları mádeniyatında 1, 3, 7, 9, 12, 40 sıyaqlı sanlar tek ǵana sanaw quralı emes, al mádeniy hám diniy dástúrlerdıń ajıralmaytuǵın bólegi retinde qaraladı. Mısalı, “bir” sanı birlik, baslanıw procesin hám birden-bir Quday tımsalı bolsa, “úsh” sanı kóbinese múqaddeslik, tolıq birlik (dene-ruwh-dene) belgisi, “jeti” bolsa jetiskenlik hám qúdiretli tábiyat ciklin ańlatadı. “Qırq” sanı bolsa tamamlanıw, tazalanıw hám dástúriy dáwir simvolı retinde qádirlenedi. Bul sanlar miflerde, dástanlarda, dástúriy qosıqlarda hám áyyemgi isenimlerde aktiv qollanılgan bolıp, olardıń simvolıq hám mádeniy mazmun-mánisi búgingi kúнге shekem saqlanıp qalǵan.

Kognitivlik hám innovaciyalıq qatnaslar tildin rawajlanıwında, ásirese, bilimlendiriwge qaratılǵan jańa metodikalıq usıllar sheńberinde san birlikleriniń ornı keń kólemli tallanǵan. Bul, ásirese, inglis tilin úyreniw hám úyretiw procesinde numerativ birliklerdi tek grammatika yamasa semantika kózqarasınan emes, al mádeniy sana (cultural awareness), konceptual pikirlew (conceptual thinking) hám kommunikativ kompetenciyanı (communicative competence) rawajlandırıwda da áhmiyetli qural sıpatında qaraw zárúrligin kórsetedi.

Bilim beriwge baylanıslı diskurs hám lingvodicaktikalıq qatnas, tildi oqıtıw procesinde san birliklerinen paydalanıwı lingvodicaktikalıq kózqarastan bahalaydı. Atap aytqanda, inglis tilindegi “ordinal hám cardinal numbers” (tártip hám muǵdar sanlar)dıń sociallıq-ádepikramlılıq hám tariyxıy kontekstlerde qollanıwı, sonday-aq, olardıń milliy mádeniyat hám qádiriyatlar menen únlesligi haqqında anıq dáliller keltirilgen [2:86-95]. Bul process inglis tilinde san birlikleriniń lingvokulturologiyalıq ózgesheliklerin ashıp beriw jolındaǵı dáslepki ilimiy qádem sıpatında bahalanıwı múmkin.

Juwmaq. Nátiyelerden kórinip turǵanıday, inglis hám qaraqalpaq tillerinde san birlikleri frazeologiya, naqılmaqallar hám kórkem tekstlerde keńnen qollanıladı. Bul birlikler kóp jaǵdaylarda tek ǵana matematikalıq mánı tasıwshı qural emes, al simvolikalıq hám kognitivlik mazmunǵa iye til birlikleri sıpatında kórinedi. Til mádeniyatında olar belgili bir qádiriyatları bildiriwshı belgi sıpatında xızmet etedi: máselen, birlik, awızbirshilik, abadanlıq sıyaqlı mánislerdi anıq bildiredi.

Inglis tilinde san birlikleri kóbirek jeke adamnıń ózgesheligi, ayırım jaǵdaylarda bolsa mánissizlik yamasa shártlilik sıyaqlı mánislerde qollanılsa, qaraqalpaq tilinde olar jámiyetshilik, doslıq hám miflerdegi obrazlar menen úylesimli halda kóbirek qollanıladı. Eki tilde de kognitiv funkciya jaǵınan uqsaslıqlar bar, biraq ayırım ayırmashılıqlar da bar. Atap aytqanda, mádeniy ústinlik hám idiomatikadaǵı ayırmashılıqlar ayqın kózge taslanadı.

REZYUME. Maqolada ingliz va qoraqalpoq adabiy matnlarida sonlarning leksik-semantik farqlari, kognitiv va funksional roli qiyosiy tahlil qilingan. Tadqiqot frazeologik birliklar, maqollar va badiiy matnlardan foydalangan holda olib borildi. "Bir", "ikki", "etti" kabi sonlarning madaniy-ramziy ma'nosi, ifodaliligi va konnotativ yuklamasi o'rganildi. Kognitiv-lingvistik va lingvokulturaraviy yondashuvlar asosida til madaniyatidagi o'xshashlik va farqlar aniqlanib, son birliklari birlik, do'stlik, yolg'izlik va kamlik tushunchalarini qanday aks ettirishi ham ko'rsatildi. Natijalar shuni tasdiqlaydiki, ikkala tilda ham raqamlar til tizimining madaniy belgisi sifatida muhim o'rin tutadi.

РЕЗЮМЕ. В статье проводится сравнительный анализ лексико-семантических различий и когнитивно-функциональной роли числовых единиц в английском и каракалпакском языках в художественных текстах. Исследование осуществлялось на основе фразеологических единиц, пословиц и художественных текстов. Были рассмотрены культурно-символическое значение, экспрессивность и коннотативная нагрузка таких чисел, как "один," "два" и "семь." На основе когнитивно-лингвистических и лингвокультурологических подходов были выявлены сходства и различия в языковой культуре, а также показано, как числовые единицы отражают понятия единства, дружбы, одиночества и недостатка. Результаты подтверждают, что в обоих языках числовые единицы занимают важное место как культурный маркер языковой системы.

SUMMARY. This article presents a comparative analysis of the lexico-semantic differences and cognitive-functional roles of numeral units in English and Karakalpak literary texts. The research was conducted based on phraseological units, proverbs, and literary texts. The cultural-symbolic meanings, expressiveness, and connotative implications of numbers such as "one," "two," and "seven" were examined. Through cognitive-linguistic and linguocultural approaches, similarities and differences in language cultures were identified. The study demonstrates how numeral units reflect concepts of unity, friendship, loneliness, and scarcity. The results confirm that numeral units in both languages occupy a significant position as cultural markers within the language system.

O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA IDIOMALARNING LINGVISTIK TAHLILI

M.T.Baxieva – *assistent o'qituvchi*

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: idiomalar, frazeologiya, o'zbek tili, ingliz tili, lingvistik tahlil, tarjima, milliylik, semantika.

Ключевые слова: идиомы, фразеология, узбекский язык, английский язык, лингвистический анализ, перевод, национальная специфика, семантика.

Key words: idioms, phraseology, Uzbek language, English language, linguistic analysis, translation, cultural specificity, semantics.

Kirish. Til – xalqning dunyoqarashi, madaniyati va tafakkur tarzini ifodalovchi asosiy vositadir. Har bir tilda frazeologik birliklar, xususan, idiomalar xalq tafakkurining o'ziga xosligini ochib beradi. Idiomalar so'zlarning bevosita lug'aviy ma'nosidan farqli tarzda qo'llanib, ko'chma ma'no hosil qiladi. Shu bois ular lingvistik tahlil uchun muhim manbadir.

Adabiyotlar tahlili. Idiomalar masalasi jahon tilshunosligida ham, milliy tilshunoslikda ham doimiy tadqiqot obyekti bo'lib kelmoqda. Ingliz tilshunosligida idiomalarning tabiati, semantik xususiyatlari va tarjima jarayonidagi o'ziga xos jihatlari ko'plab olimlarning diqqat markazida bo'lgan. Jumladan, C. Fernando o'zining "Idioms and Idiomaticity" asarida idiomalarni til tizimida alohida leksik-semantik birlik sifatida baholaydi va ularning frazeologik barqarorlik, metaforiklik hamda stilistik funksiyalarini batafsil tahlil qiladi [4]. M.Bakerning "In Other Words" asarida esa idiomalarning tarjima jarayonidagi muammolari keng yoritilgan bo'lib, muallif tarjimada idiomalarni so'zma-so'z o'tkazib bo'lmasligi, ular milliy-madaniy kontekstda qayta talqin qilinishi zarurligini ta'kidlaydi [3].

Shuningdek, ingliz tilida idiomalarning stilistik va pragmatik xususiyatlari bo'yicha ko'plab amaliy izlanishlar olib borilgan bo'lib, ular idiomalarning nafaqat semantik, balki kommunikativ qiymatini ham ko'rsatib beradi.

O'zbek tilshunosligida ham idiomalar frazeologiya tarkibida muhim mavzu sifatida keng tadqiq qilingan. A.G'ulomovning "O'zbek frazeologiyasi asoslari" asarida frazeologik birliklarning nazariy asoslari ishlab chiqilgan, idiomalarning barqarorlik, obrazlilik va ko'chma ma'no xususiyatlari tahlil qilingan [3]. R.Sayfullayeva esa o'z tadqiqotlarida o'zbek tilidagi idiomalarning milliy tafakkur va madaniyat bilan bevosita bog'liqligini ochib beradi [2]. Ularning ishlari shuni ko'rsatadiki, idiomalar xalqning turmush tarzi, ma'naviy qadriyatlarini va dunyoqarashini chuqur aks ettiradi.

Qiyosiy tilshunoslik nuqtayi nazaridan olib qaralganda, ayrim tadqiqotchilar o'zbek va ingliz tillaridagi idiomalarning umumiy va farqli jihatlarini aniqlashga uringanlar. Masalan, ayrim ilmiy izlanishlarda o'zbek tilidagi agrar hayot tarzidan kelib chiqqan idiomalar ingliz tilidagi urbanistik yoki tarixiy asosli idiomalar bilan qiyoslangan [3]. Biroq, mavjud ishlarda idiomalarning lingvistik xususiyatlari chuqur va tizimli tarzda tahlil qilinmagan, tarjimashunoslikda yuzaga keladigan muammolarga ham to'liq yechimlar berilmagan. Shu bois mazkur masala bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan.

Shunday qilib, adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek tillaridagi idiomalar alohida tilshunoslik tadqiqotlarida keng o'rganilgan bo'lsa-da, ularni qiyosiy va lingvistik tahlil asosida birgalikda o'rganish hali ham chuqur izlanishni talab etadi.

Idioma tushunchasi.

Idioma tushunchasi ko'plab tilshunoslar tomonidan turlicha izohlangan. Ingliz tilshunosligida idiom "a phrase whose meaning cannot be deduced from the meanings of the individual words" tarzida ta'riflanadi [5].

O'zbek tilshunosligida esa idioma "tarkibiy qismlari erkin holda tushunilmaydigan, ko'chma ma'noga ega turg'un birlik" sifatida izohlanadi [3].

Demak, ikki tildagi ilmiy manbalarda ham idiomaning asosiy belgisi – tarkibiy qismlarining semantik mustaqilligi yo'qligi va yaxlit ko'chma ma'no ifodalashidir.

O'zbek tilidagi idiomalarning lingvistik xususiyatlari.

O'zbek tilida idiomalar xalq og'zaki ijodidan kelib chiqqan bo'lib, obrazlilik, milliylik va barqarorlik kabi xususiyatlarga ega [3]. Masalan:

- "Boshlari osmonga yetmoq" – juda quvonmoq.
 - "Ko'ngli joyiga tushmoq" – taskin topmoq, xotirjam bo'lmoq.
 - "Qora terga qolmoq" – og'ir mehnat qilmoq.
- Bu idiomalar ko'pincha xalqning turmush tarzi, hayotiy kuzatuvlari va milliy tasavvuriga asoslangan. Shu sababli